

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 57/2026 vp

Vastaus kirjalliseen kysymykseen työllisyyspalvelujen norminpurkupilotin etenemisestä ja kuntien rahoitusvastuusta

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Sanna Antikaisen /ps ym. näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KKV 57/2026 vp:

Aikooko ministeri valmistella eduskunnalle hallituksen esityksen työllisyyspalvelujen norminpurkupilotista, josta on päätetty kehysriihessä,

miten ministeri varmistaa, että kunnilla ja työllisyysalueilla on tosiasialliset mahdollisuudet päättää itse tarkoituksenmukaisimmista ja vaikuttavimmista työllisyyspalveluista, mukaan lukien palvelujen ulkoistaminen,

miten ministeri aikoo huomioida alueelliset työmarkkinaerot työttömyysturvan rahoitusmallissa, jotta heikon työpaikkatarjonnan alueilla kunnat eivät joudu kohtuuttomaan taloudelliseen vastuuseen,

aikooko ministeri arvioida uudelleen kuntien rahoitusvastuun laajentamisen vaikutuksia erityisesti korkean työttömyyden alueilla, kuten Lahdessa ja Pohjois-Karjalan maakunnassa, ja ryhtyä tarvittaviin korjaaviin toimenpiteisiin ja

mitä välittömiä toimia ministeri aikoo toteuttaa työllisyyden parantamiseksi niillä alueilla, joilla työttömyysaste on maan korkeimpia ja nuorisotyöttömyys erityisen huolestuttavaa?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Puoliväliriihessä (kevät 2025) linjattiin työllisyydenhoidon norminpurkukokeilun valmistelusta valituilla pilottialueilla (3 kpl). Kokeilussa on tarkoitus mm. keventää asiakaspalvelumallin sääntelyä sekä tehdä muutoksia palkkatukea koskevaan lainsäädäntöön.

Riihen jälkeen valmistelun aikana on käynyt nopeasti ilmeiseksi, että kokeilu vaatii erillisen kokeilulain valmistelua. Valmistelun keskeisemmäksi haasteeksi on todettu lainsäädännön vaatiman asianmukaisen tutkimusasetelman muodostaminen siten, että se tuottaisi luotettavaa tutki-

mustietoa kokeilusta. Kokeiluasetelman mahdollisuuksia on käyty tiiviisti läpi myös valtiovarainministeriön kanssa. Jotta kokeilusta voidaan tehdä luotettavia johtopäätöksiä lainsäädännön ja palvelujärjestelmän kehittämiseksi, tulee kokeilu valmistella huolellisesti ja huolehtia tulosten arvioimisen edellyttämän tutkimusasetelman rakentamisesta. Tämän johdosta lainvalmisteluprosessi on normaaliin säädöshankkeeseen verrattuna pitkä, mikä väistämättä viivästyttää kokeilun mahdollista alkamisajankohtaa.

Juuri tässä vallitsevassa tilanteessa on katsottu ensisijaiseksi kohdentaa toimia ja rajattuja virkavalmisteluresursseja kaikkia työllisyysalueita koskevaan norminpurkuun. Näin mahdollisimman monelle alueelle saadaan edistettyä norminpurkua mahdollisimman ripeästi. Samalla osaa kuntien esittämistä kokeilun tavoitteista on pystytty edistämään. Hallituksen esityksessä eduskunnalle työnhakijan palveluprosessin ja työnvälityspalveluiden kehittämistä koskevaksi lainsäädännöksi (HE 108/2025 vp) tehtiin työnhakijan palveluprosessiin lukuisia työvoimaviranomais-ten tehtäviin vaikuttaneita muutoksia, jotka olivat osin myös kokeilun tavoitteiden suuntaisia. Palveluprosessin aloittavan alkuhaastattelun järjestämisen määräaika pidennettiin viidestä arkipäivästä kymmeneen. Lisäksi täydentävät työnhakukeskustelut ehdotettiin järjestettäväksi aina asiakkaan palvelutarpeen mukaan aiemman kaavamaisen prosessin sijaan. Esityksen mukaiset muutokset tulivat voimaan 1.1.2026 alkaen. Lisäksi valmisteluvaiheessa on arvioitu, että osa kokeilussa ehdotetuista toimista oli mahdollista toteuttaa nykyllä lainsäädännön mukaan.

Alueilta ympäri Suomen on tullut toiveita palkkatuen uudistamiseksi. Tämä on ollut osa myös norminpurkukokeiluehdotuksia. Siksi työllisyyden edistämisen ministerityöryhmä on linjannut, että käynnistetään palkkatukisääntelyn uudistamisen valmistelu. Valmistelu on jo käynnissä. Valmistelun tavoitteena on yksinkertaistaa sääntelyä. Samalla arvioidaan mahdollisuudet lisätä työvoimaviranomais-ten harkintavaltaa palkkatukea myönnettäessä. Lisäksi valmistelussa tarkastellaan mahdollisuutta vähentää poikkeuksia palkkatukisääntelyssä ja arvioidaan työvoimaviranomais-ten kannustimia palkkatuen myöntämisessä. Palkkatukisääntelyyn ehdotettavat muutokset tarkentuvat valmistelun kuluessa. Asiaa koskeva hallituksen esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle syksyllä 2026 ja lakimuutosten on tarkoitus tulla voimaan vuonna 2027. Ministeriössä arvioitiin, että on tarkoituksenmukaisinta kohdentaa rajallisia resursseja valmisteluun, joka hyödyttää koko Suomea.

Kokeilun valmistelussa on todettu myös, että on mahdollista, että kuntien tehtävien purkamisella voisi olla vaikutuksia kuntien valtionosuusrahoitukseen, mikä voisi vaikuttaa yhdenvertaisuuteen alueiden välillä.

Kunnat ovat vastanneet julkisten työvoimapalveluiden järjestämisestä 1.1.2025 alkaen (380/2023 § 12). Järjestettävät palvelut ovat työvoimapalvelujen järjestämislain (380/2023) mukaiset henkilö- ja työnantajapalvelut. Kunnat päättävät itse tai yhdessä työllisyysalueiden kun-

tien kanssa operatiivisesta toiminnastaan työllisyysalueilla, mikä tarkoittaa esimerkiksi palvelujen järjestämiseen, sisältöön, kehittämiseen ja hankintaan liittyviä valintoja. Kunnat voivat lisäksi järjestää muita työllistymistä tukevia palveluja tarpeidensa mukaan, jotka ovat ns. muuta, kuin järjestämislaissa säädettyä toimintaa ja kuuluvat kunnan yleiseen toimialaan. Kunnat voivat myös järjestää palveluja halutessaan ns. omana toimintana tai hankkia palveluja ulkopuoliselta toimijalta.

Valtion toimijat tukevat kuntia työvoimapalvelujen järjestämisessä ja esimerkiksi vaikuttavuuden kehittämisessä tarjoamalla tietopohjan elinkeino, liikenne ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskus KEHA:n toimesta. Lisäksi kunnat voivat kuulla ja jakaa tietoa muiden alueiden hyvistä käytännöistä ja toimenpiteistä vuosittaisissa alueellisissa työllisyyden edistämisen yhteistyö- ja seurantakeskusteluissa. Keskustelujen järjestämisestä vastaavat elinvoimakeskukset. Lisäksi kuntia ohjaa kannustava rahoitusmalli, joka kannustaa kuntia kehittämään toimintaansa työllisyyttä edistäväksi. Työvoimapalvelut kuuluvat yleiskatteellisen valtionosuusrahoituksen piiriin.

Kannustavalla rahoitusmallilla pyritään ohjaamaan työvoimapalveluiden järjestämistä mahdollisimman vaikuttavaksi, kun kunta hyötyy taloudellisesti siitä, että työtön työllistyy avoimille työmarkkinoille ja poistuu työttömyysetuudelta. Tosiasiassa kuntien mahdollisuudet vaikuttaa työttömyysetuuksien rahoitusvastuun määrään ovat rajalliset ja mahdollisuus voi vaihdella alueittain ja eri suhdannetilanteissa. Rahoitusmallia ei ole voitu kuitenkaan rakentaa kunta- tai aluekohtaisia eroja huomioivaksi, vaan rahoitusmalli on sama kaikkien kuntien osalta. Nykyistä työvoimapalveluiden järjestämis- ja rahoitusmallia on toimeenpantu vasta reilun vuoden ajan, joten kokemuksia ja tietopohjaa mallin toimivuudesta on kertynyt toistaiseksi vähän. Pidemmällä aikavälillä voidaan tehdä perustellumpia arvioita siitä, miten nykyinen malli on toiminut ja millaisin muutoksin mallista havaittuihin mahdollisiin epäkohtiin voitaisiin vastata. Rahoitusjärjestelmän toimivuutta arvioidaan hallituskausittain työvoimapalvelujärjestelmän tilasta tehtävän selvityksen yhteydessä, jonka antaa työllisyyden edistämisen valtakunnallinen neuvottelukunta.

Nuorisotyöttömyyden vähentämiseksi ja nuorten työttömyysjaksojen lyhentämiseksi hallitus otti käyttöön nuorten työllistymisasetin vuoden 2025 lopussa. Kokonaisuuteen allokoitiin kaikkiaan 30 miljoonaa euroa, joka jaettiin valtionavustuksina työllisyysalueille. Työllistymisasetillä on mahdollista tukea 3300 – 4400 nuorta puolen vuoden työsuhteeseen. Työllistymisasetin ohella valtio pohtii yhdessä kuuden suurimman kaupungin kanssa toimenpiteitä nuorisotyöttömyyden ehkäisemiseksi. Puoliväliriihessä 2025 hallitus linjasi, että ”Selvitetään keinoja alle 29-vuotiaiden nuorten palkkaamisen helpottamiseksi”. Toimenpiteitä arvioidaan selvityksen ja muun valmistelun mukaisesti.

TE-palvelut -uudistuksen yhteydessä työ- ja elinkeinoministeriöön ei jäänyt erillistä määrärahaa tai momenttia äkillisten rakennemuutosten tilanteita varten. Hallitus kuitenkin päätti perustaa

uuden momentin, jolla pystytään harkinnanvaraisesti kohdentamaan tukea isoista rakennemuutoksista kärsiville alueille.

Lisäksi hallitus päätti 25.2.26 iltakoulussaan, että hallituspuolueiden edustajista koostuva työryhmä työministeri Marttisen vedolla ryhtyy valmistelemaan uusia työllisyys- ja kasvutoimia huhtikuun kehysriiheen.

Helsingissä 11.3.2026

Työministeri Matias Marttinen

VN/7142/2026-TEM-2

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: